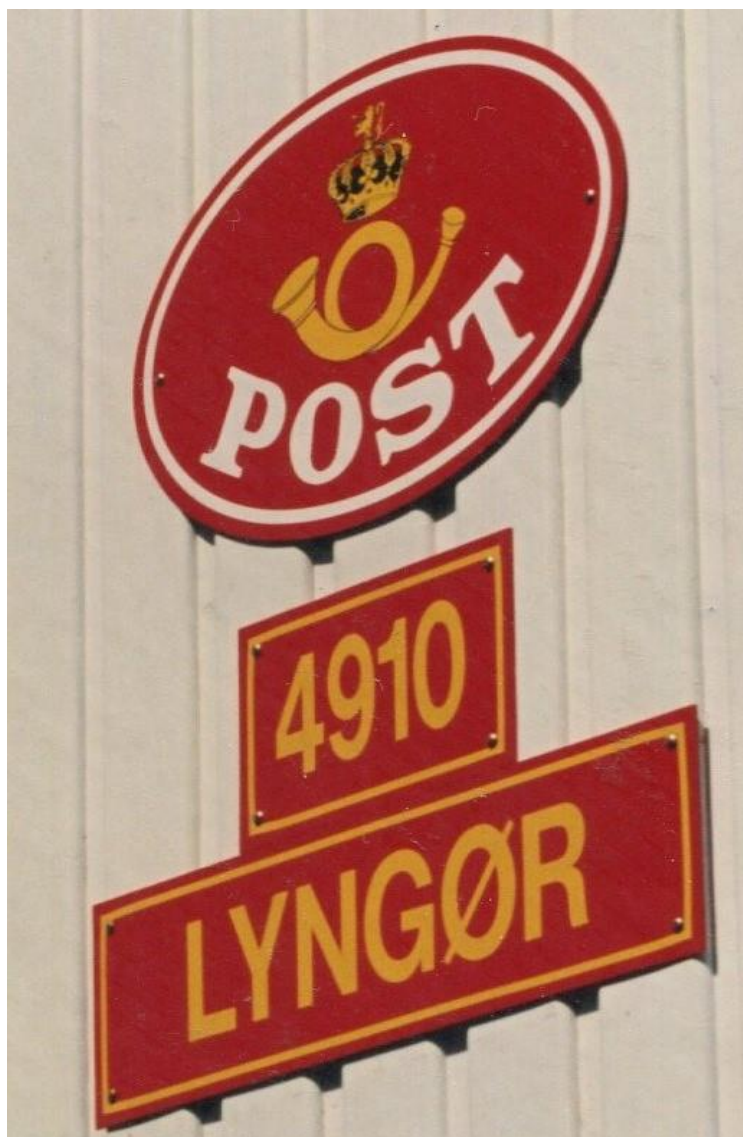

Lyngør poståpneri.

Av Tore Gustavsen

"Postekspress".

Allerede i 1854 eksisterte noe som het "Lyngørs postekspress". Ordet "ekspress" var en betegnelse på at posten ble brakt fram med egne bud som ikke var ansatt av Posten. Andre steder i Norge som også hadde "ekspresser", måtte innbyggerne selv betale for å få posten frem og på vedlagte oversikt har det trolig vært det samme i Lyngør også.

I samarbeid med lokale historikere fra Lyngør, antas det at posten som da var kommet fra Risør - ble hentet ved Åkvåg / Gloppe og rodd til Lyngør.

En av disse kan ha vært skreddersønnen fra Telemark, Ole Larsen. I Folketellingen fra 1865 står han oppført som "postfører". Han ble gift med datteren til Lyngørlos Hans Andersen.

En annen av disse postbefordrerne het Peder Akselsen. I Dypvågboka står han i 1900 oppført som "forhenværende baadsmand og postbefordrer". Han var født i 1832 og kan godt ha rodd med

posten i 1850 årene. Det er sannsynlig at han i noen tid hadde et slags "postkontor" i sitt hus i Lille Svalesund 7.

Lille Svalesund nr 7. Bilde utlånt av Reidar Frank Andersen.

Nedenfor er del av en oversikt som viser" Lyngørs Postexpress regnskab for 1856". Her går det fram hvem som har mottatt brev, antall og hva de har betalt for å få dem.

Navnene	Antall	Prakt i Lyngør			Navnene	Antall	Prakt i Lyngør		
		20	10	5			20	10	5
Tung	958	16	3	23	Tung	1223	21	2	4
L. T. Markhusen	29	2	1		N. A. Arentsen	3	"	"	6
H. J. Nielsen	49	4	11		Anders Gundersen	3	"	"	6
Tung Markhusen	21	1	18		O. A. Olsen	1	"	"	2
J. H. Markhusen	30	2	17		A. Bringsen	2	"	"	4
B. Henningsen	3	"	9		Jens Borch	6	"	"	12
B. A. Olsen	13	1	2		Børge Henningsen	4	"	"	8
Nicolaus Henningsen	4	"	8		Jens Torgersen	5	"	"	10
P. E. Markhusen	2	"	4		Nils Henningsen	4	"	"	8
F. B. Sunde	15	1	6		Allegandri	79	1	1	16
E. Henningsen	4	"	8		Fremmede	80	4	3	5
Nils Jensen Sunde	8	"	18			1410	27	4	9
John Johansen	4	"	8		Fra Mr. Aarstad	450	7	3	3
Nicolaus Markhusen	2	"	4			1840	34	2	12
Anders Johansen	2	"	4		Fotografiske Brev	115	"	"	"
Lars Jensen	3	"	6		Heldagsparlamentale	10	"	"	"
Nicolaus Henningsen	7	"	14		C. Olsen Sunde	anf	"	4	8
John Markhusen Sunde	4	"	8		A. J. Henningsen	Sitt	"	4	8
Anders Gundersen	7	"	14		Nils E. Olsen	Sitt	"	"	8
C. B. Henningsen	8	"	16		P. A. Henningsen	Sitt	"	1	"
Lars Henningsen	11	"	22			1870	46	2	12
Anders Berg	4	"	8		Underkammeret fra				
L. J. Jensen	23	"	3	5	Mr. Aarstad 2-23				
Anders Johansen	5	"	10		P. A. Olsen	1			
Anders Henningsen	1	"	2		B. A. Olsen	1			
Gjennemført Henningsen	5	"	10		F. B. Sunde	"	"	23	
Nicolaus Gundersen	6	"	12			2	"	23	
	1223	21	2	4	Postpostens cost				
					for 1870 Brev	46	2	12	
					Udgifter	2	"	23	
						44	4	13	
						42	"	"	
						2	1	13	

Kongebrev.

Nedenfor sees første og siste del av et lengre brev til kong Oscar 1., datert desember 1856. Her fortelles det at posten må hentes i Risør (ca. 1400 brev årlig), at Lyngør har rundt 400 innbyggere, flere skipsredere, handelsfolk som handler med utlandet osv som har behov for jevnlig postgang. Med denne private postordningen blir det store utgifter for å få posten frem og de håper på at" Kongen nådigst vil sørge for at det blir opprettet et poståpneri i Lyngør".

Brevet er undertegnet av forretningsinnhavere, skipsredere, loser, lærere, oldermenn o l. Ett av navnene er Oldermann Peder Nielsen, et annet er T. B. Sunde som tittelerer seg med" skolestyrer" og "postbestyrer," før et offisielt posthus var etablert.

om et Postkæbneri sammendes, jensind af, det fæi Dagestammet blev
 afslæbt, samt oplyst af den Jæmde, at det der nu staldet af Postkæbneri
 i Danz Poststæde gæ Borslev, der ligge i Wiid for Lyngø. Men
 inden at det om, at det Postkæbneri stalle afslæbt om den ringeste Posten
 for Lyngø, der alle udelukkende for om det det afslæbte i Borslev,
 for nu det Postkæbneri om nedlagt, og den næste Jæmde skal det
 kendes.

Den Jæmde til det næste det om og skal det nedlagt om
 at andreg om, at det med Ringen næste Poststation man skal det
 at om Poststationen, der næste for at indtage og afslæbt den udel-
 -neste Post, næste i Lyngø, og at Posten det og for det det li-
 -færbet med om af det næste gæ for om det det næste

Lyngø den 30. Dec 1836.

Andetings

A. Olsen, Enke	A. Olsen	C. N. Olsen
Skibsfører og Landhandler, Thorslevvej, 4. km.	Skibsfører	Skibsfører
B. N. Nielsen	B. A. Olsen	P. Nielsen
Skibsfører og Skovmand	Skibsfører	Oldermann.
N. A. Christoffersen	P. A. Petersen	J. G. Steenig
Skibsfører	Skibsfører	Oldermann.
G. N. Christensen	H. Christensen	C. G. Kilde
Skibsfører	Skibsfører	Skibsfører
N. H. Nielsen	A. H. Christensen	F. B. Sunde
Skibsfører	Skibsfører	Skolelærer og Poststyre.

Den første poståpner.

I et utkast til brev fra 15. juli 1857 til Amtmannen i Nedenes og Råbydelagets Amt, går det fram at losoldermann Peder Nielsen skal beskikkes til poståpnerjobben.

Arbejdsbeholdning
Chr. Overby.

Arbejdsbeholdning
M. S.

1612 og 1790

1857

2582.

Den i Kredsens og Rybygdslæges Amt

Arendal.

15 Juli 1857

Deptet (morsk og søn Toldboden P. H. H.)

av.

General-Postkassen

General-Postdirektionen

Ved høieste Resolution af 4de d. m. er det noadigt bestemt:

1. At der mellem Riisøer og Strand, stedet Lyngøer i Dybvægs Sprog, Medens Fogden Medens og Rybygdslæges Amt, skal befor, dres Post for offentlig Regning 2 Gange ugentlig frem og tilbage;

2. At der i Strandstedet Lyngøer an, settes en Postcabrier med en ugentlig Løn af Statskassen, stor 25 Spd.

Hvilket hermed meddeles i tilledning af Ordeturmandens Skrivelse af 30de d. i sidstleden med Tilføiende, at Departementet har bestemt, at Lodsoldermand Peder Kilsen Lyngøer skal beskikkes til Postcabrier i Lyngøer, i hvilken Egenskab han fra Postmesteren i Riisøer vil modtage de til hans Forretningsforielse nødvendige For, skrifter og Inventariesager.

Og når vi gjør dette om til mer moderne skrift blir det sånn:

**Hr. AMtmanden i Nedens og Raabydelagets Amt,
Arendal
15 juli 1857**

Ved høieste Resolution af 4 de d M. er det naadigst bestemt:

1 att der imellem Riisøer og Strandstedet Lyngøer i Dybvaags Prestegjeld, Nedenæs Fogderie, Nedenæs og Raabydelagets Amt, skal befordres Post for offentlig Regning 2 Ganger ugentlig frem og tilbage

2 att der i Strandstedet Lyngøer ansættes en Postaabner med en aarlig Løn af Statskassen, stor 25 Spd.

Hvilket herved meddeles i Anledning af Hr Amtmandens Skrivelse af 30 Mai med Tilføielse, at Departementet har bestemt at Lodsoldermann Peder Nielsen Lyngøer skal besikkes til Postaabner i Lyngøer, i hvilken Egenskab han fra Postmesteren i Riisøer vil modtage de til hans Forretningsførelse nødvendige Forskrifter og Inventariesager.

Herom ville Hr Amtmanden underrette Vedkommende.

Så den **21. august 1857** ble det første offisielle poståpneri etablert i Lyngør.

Poståpneri flere steder.

Det er sannsynlig at posten holdt til flere steder de første årene i Lyngør; jeg har ikke klart å få klarhet i hvor den ble drevet fra.

Etter at Peder Nielsen sluttet, overtok en **M. Malmsten jobben i 1862.**

(Andreas) Emil Olsen, forretningsmann, skipsreder, ordfører i Dypvåg kommune og datidens investor, ble **poståpner i 1865**. Da hadde han overtatt forretningen etter sin far på Holmbrygga (huset som senere ble flyttet til Rota på Gjeving), og det er trolig at posten holdt til der. Siden han var aktiv på flere områder, utførte han neppe selv denne jobben. Emil var også med å etablere telegrafan i Lyngør i november 1866.

Emil Olsen.

Holmbrygga med butikken til Emil Olsen til venstre.

Så når telegrafistinne **Louise Lysgaard i 1868**, overtar poståpnerjobben etter Emil og telegrafistinne **S. Thurmann får jobben i 1869**, er det mye trolig at de to har både postjobben og telegrafjobben – noe som ikke var uvanlig andre steder i landet.

Peder A. Pettersen innehar stillingen i 1882 (ett av barnebarna til Emil).

Anders Olsen Holm fikk poståpnerjobben i 1883.

Anders Olsen Holm.
Han var sønn til Emil.

Datter til Emil, **Inga Olsen, ble poståpner i 1888.**
Jeg antar at poståpneriet var i handelshuset til Emil på Holmbrygga helt til nå.

Faste tilholdssteder. Lyngbakken.

I **1891 ble Anna Emilie (Olsen) Jensen**, også hun datter til Emil, poståpner.
Da Emilie og hennes mann kjøper huset "Bakken" i 1907, endres navnet til "Lyngbakken" og sannsynligvis flyttes poståpneriet til huset like etterpå.
Inngangen til posten kan ha vært på vestveggen, der det er tegn etter en dør.

Evi Johnsen blir poståpner i 1916, antageligvis i Lyngbakken.

"Lyngbakken", ca 1901.

Lyngbakken.

Bethel.

Rundt 1926 kjøper Boel Marie Marcussen et hus i Lyngør på Holmen som blir kalt "Bethel" og da heter det at "huset ble påbygd i nord og sør ; denne påbyggingen var poståpneri og kjøkken".
"Tante Boel", som i en kort periode hadde vært poståpner på Akserøya, overtar poståpnerjobben.

"Bethel"

Boel Marie Marcussen.

I denne mellomkrigstiden var det bl a Kristian Evensen som fraktet posten fra Gjeving til Lyngør, for da hadde mye av posten kommet med toget til Vegårshei og videre derfra via Tvedestrand til Gjeving.

I 1932 ble post-og telegrafen slått sammen:

Bekjentgjørelse fra Tvedestrandsposten 2.4.1932.

Det kan nevnes at Elfrida Holm var en av døtrene til Emil. Og det må antas at hun var både telegrafistinne og poståpner.

Mary Cecilie Nielsen (fra Laget) var poståpner fra 1.10. 1941 i "Bethel". Hun ble gift med Arnolf Nævestad.

Mary C. Nævestad

Selv om hun hadde vært vikar for sin far, som var poståpner i Laget, må det ha vært en utfordring å komme til et sted som ukjent 24 åring mens alle de andre kjente hverandre.

Hun fikk leie et rom av Inga Brekke (i huset som senere ble til "Den blå lanterne")
Vinterstid bød arbeidsveien på en del utfordringer. Det hendte hun gikk på ski hjemmefra til postkontoret (vinterne 1954 – 1955 var snørike, også på Lyngør).

Det var krevende tider i 1950 årene da posten skulle leveres til østre enden av Odden på ski. Flere juleaftener hentet hun pakker som kom med lasteruta inne på Gjeving, tok de med til Lyngør, ringte rundt til mottakerne at "nå kan du hente en pakke på posten."

Isvinterne tidlig på 1970 tok hun og mannen – Arnolf – turen inn til Gjeving med akebrett og ryggsekk med ski på beina, for å hente posten.

Postmengden sommerstid bød også på sine utfordringer, med nesten 10-dobling av mengden.. Så ble hun da også hedret med en flott pokal av Lyngørbeboerne for sin innsats.

Hvis ikke Mary og hennes mann kunne hente posten på Gjeving disse isvinterne, hendte det at en av Salomonsenbrødrene brakte den ut til Lyngør – med spark på isen, når bussen hadde levert den på brygga litt før kl 7 om morgenen.

”Bommen”

Høsten 1955 flyttet Mary og posten ned til ”Bommen”.

”Bommen”.

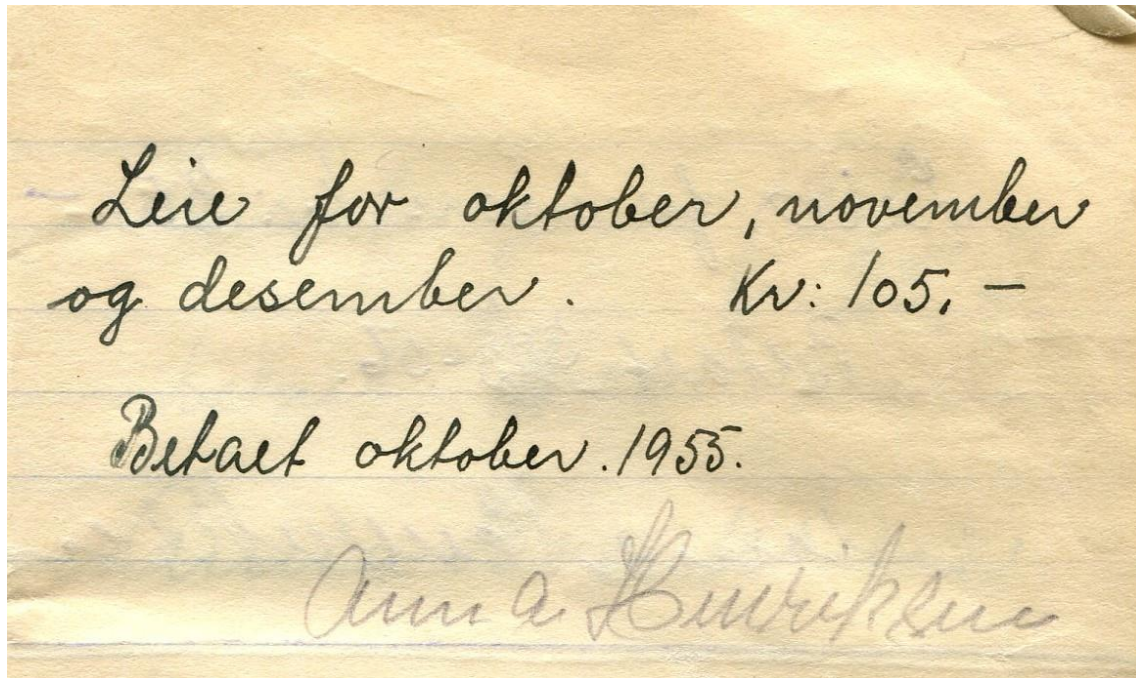
Telegrafene hadde flyttet ned til Bommen en tid før Posten flyttet, så dette var en plass folket møttes. Det var satt opp benker både innenfor og utenfor lokalet og der satt folk og pratet før det ble deres tur til å bli ekspedert – enten av poståpneren eller telegrafbestyreren Anna Henriksen. Den

uformelle stemningen ble ivaretatt bl a av hennes mann da han hadde så mange sildekaker at han spanderte på de ventende kunder for å bli kvitt noen kaker.

Eller en som den gang var ung:

Og så hadde hun ei skilpadde i huset som stadig stakk av og jeg fikk noen øre av henne når jeg fant den og bragte den tilbake til henne.

Husleien var kr 35,- pr mnd, som ble betalt til Anna Henriksen. Denne husleien var uendret så lenge posten holdt til her, nemlig til mai 1966.

"Berøa" I 1966 flyttet så Posten opp til Berøa og Mary fulgte med.

Berøa ble – oppført i 1932 – ble bygget og eid av Pinsemenigheten ”Den frie evangeliske forsamling”. Noen av dagens personer har sågar gått på søndagsskole her.....
I 1965 ble det solgt til Klara Jacobsen og da ble en del av det tatt i bruk som poståpneri året etter. Klara hadde en leie på kr 50 pr mnd, noe som økte til kr 60.- pr mnd fra feb 1967 og til kr 75.- fra juli 1973, men da var den uendret så lenge Mary var poståpner: feb 1977.

Aase Haugen begynte som poståpner 1978.

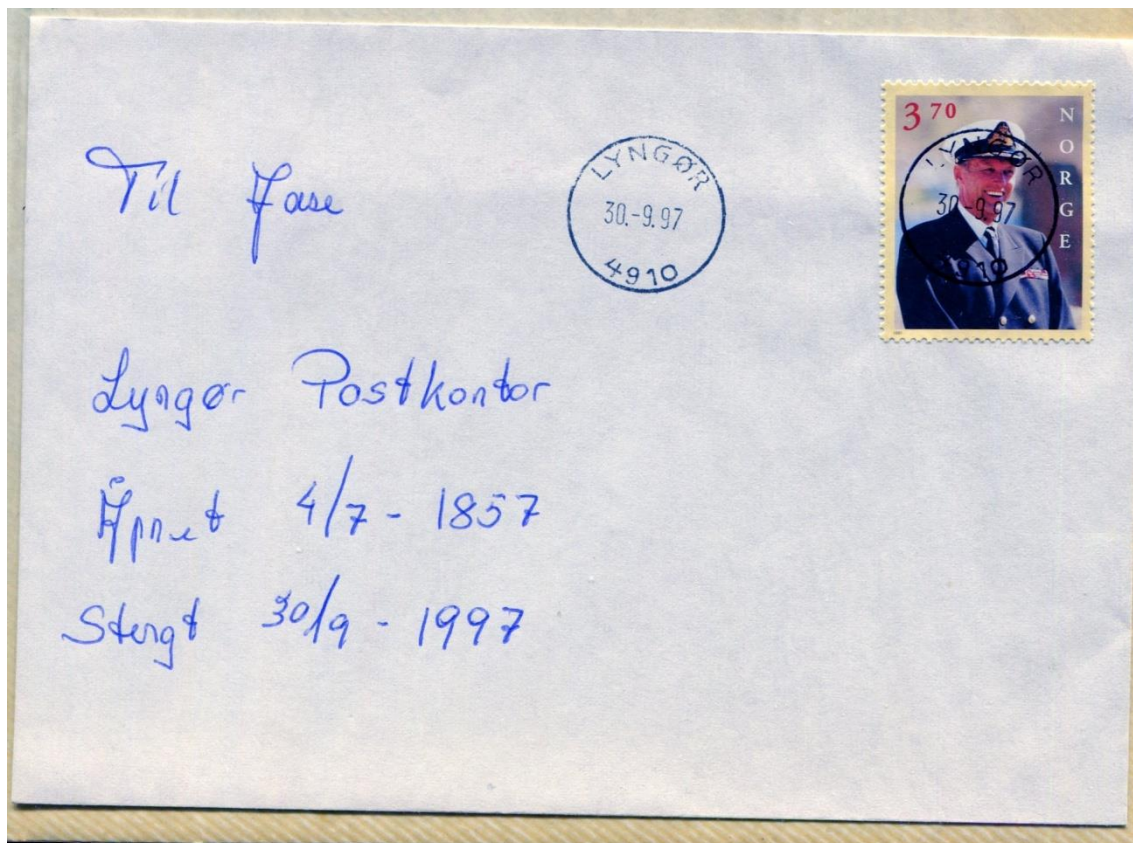
Selvfølgelig fikk Lyngør et eget førstedagsstempel med Najaden-motiv. Dette skjedde i 1993 og det var veldig populært blant samlerne, faktisk fikk Posten i Lyngør henvendelse fra mange land og flere sto i kø utenfor Posten for å få stemplet på nettopp denne datoen.

I forbindelse med nedleggingen av postkontoret, ble det opprettet en ordning der postbudet leverte posten på Lyngørsida.

Og her ved poststativet ved inngangen til Sandbukta ble ”Norges minste utendørs postekspedisjon”.

Som så mange andre steder, ble det bestemt fra Posten at poståpneriet i Lyngør skulle avvikles. Så etter 140 års drift, var det ugjenkallelig slutt:

Sistedagsstempel

Aase Ellen M. Haugen låser døra på posten for siste gang.....

